

Notitie reikwijdte en detailniveau MER

Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Notitie reikwijdte en detailniveau MER

Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

Datum: 13-8-2019
Auteur: Milieuregie, Peter van de Laak
Provincie Zeeland, Team Omgevingsvisie
Versienummer: 1

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1. Wat vooraf ging	5
1.2. Waarom een Zeeuwse Omgevingsvisie?	5
1.3. Waarom een milieueffectrapportage?	6
1.4. Doel van deze notitie	6
1.5. Leeswijzer	7
2. Zeeuwse Omgevingsvisie 2021	8
2.1. Inleiding	8
2.2. Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021	8
2.3. Richtingen Notitie Zeeuwse Omgevingsvisie 2021	9
2.4. Bouwstenen landelijk gebied	10
2.5. Bouwstenen stedelijk gebied	13
2.6. Kust en Deltawateren	15
2.7. Bouwstenen havens en industriegebieden	17
2.8. Klimaatadaptiestrategie	18
2.9. Regionale energiestrategie (RES)	18
3. Werkwijze en procedure milieueffectrapportage	18
3.1. Inleiding	18
3.2. Omgekeerde benadering	19
3.3. Beoordelingscriteria	20
3.4. Passende beoordeling	24
3.5. Procedure milieueffectrapportage	25
4. Planning en zienswijzen MER	26
4.1. Planning Zeeuwse Omgevingsvisie	26
4.2. Zienswijzen op het MER	26
Bijlage 1: Detailplanning m.e.r.	27
Colofon	29

Samenvatting

Op 1 januari 2021 treedt naar verwachting de nieuwe Omgevingswet in werking. Het Rijk en de gezamenlijke provincies hebben de afspraak gemaakt om bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet te beschikken over een Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zal de hoofdlijnen beschrijven van het strategische lange termijn beleid voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving omvat in ieder geval bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem en ondergrond, lucht, natuur, landschappen en cultureel erfgoed. In de Zeeuwse Omgevingsvisie zullen deze aspecten van de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd tot een samenhangend omgevingsbeleid. Daarbij komen aan de orde het gebruik, beheer, de bescherming en het behoud van de fysieke leefomgeving binnen het grondgebied van de provincie.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is een wettelijk verplicht plan. De Omgevingswet schrijft voor dat wettelijk verplichte plannen de formele milieueffectrapportage procedure (plan-m.e.r.) dienen te doorlopen, indien:

- het plan kaderstellend is voor toekomstige m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige
- projecten, of
- de noodzaak bestaat om een Passende beoordeling op te stellen, zodat significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000- gebieden kunnen worden uitgesloten.

Voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn beide criteria van toepassing.

In deze notitie reikwijdte en detailniveau MER geven Gedeputeerde Staten inzage in de wijze waarop de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 tot stand komt en de rol van milieueffectrapportage bij de voorbereiding en besluitvorming over de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

De notitie reikwijdte en detailniveau bevat een beknopte beschrijving van het voornemen tot het opstellen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, de vier gebiedstafels en de uit te werken bouwstenen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en hoe milieueffectrapportage de bouwstenen en Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 beoordeelt op doelbereik en milieugevolgen. Voor die beoordeling bevat deze notitie een set van beoordelingscriteria.

Met deze notitie reikwijdte en detailniveau MER worden andere bevoegde gezagen (o.a. gemeenten, waterschap) en wettelijke adviseurs geraadpleegd over het voornemen tot het opstellen van het MER voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden in de gelegenheid gesteld om zienswijzen in te dienen. Op basis van de ingebrachte zienswijzen en adviezen stellen Gedeputeerde Staten de notitie reikwijdte en detailniveau vast voor het MER Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Daarna wordt een begin gemaakt met het opstellen van het ontwerp van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, Omgevingsverordening en het MER.

1. Inleiding

1.1. Wat vooraf ging

Provinciale Staten van Zeeland hebben op 21 september 2018 het Omgevingsplan Zeeland 2018 vastgesteld. Het Omgevingsplan is het provinciaal beleidsplan voor de volle breedte van de fysieke leefomgeving. Een nieuw Omgevingsplan was noodzakelijk, omdat de termijn eindigde van het voorgaande Omgevingsplan 2012-2018. Daarnaast werd de inwerkingtreding van de Omgevingswet met twee jaar uitgesteld tot 1 januari 2021. Dit besluit betekende ook uitstel van de Zeeuwse Omgevingsvisie tot 2021.

In het huidige Omgevingsplan Zeeland 2018 is voortzetting van het voorgaande beleid het uitgangspunt. Een aantal sectorale beleidsvisies is in het Omgevingsplan 2018 opgenomen en zullen ook het kader vormen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Dat zijn de Mobiliteitsvisie Zeeland 2028, Natuurvisie, Economische Agenda, Kustvisie, Oosterscheldervisie, Strategische visie waterbeheer Zeeland 2050, Milieuprogramma en Cultuurnota. Tegelijk met het Omgevingsplan 2018 is ook de Omgevingsverordening Zeeland 2018 vastgesteld. In de Omgevingsverordening zijn de bestaande verordeningen op het gebied van o.a. ruimte, milieu, water, natuur en ontgrondingen samengevoegd. De afspraken die zijn gemaakt in het proces om te komen tot een Omgevingsplan 2018, zullen in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 worden meegenomen.

Het proces naar de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is formeel gestart met de vaststelling van de notitie 'netwerksturing Omgevingsvisie 2021' door Provinciale Staten op 26 oktober 2018. In de notitie zijn het doel, de netwerkpartners, provinciale rolopvatting, proces en planning beschreven. De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 dient tot stand te komen via een participatieproces met de betrokken netwerkpartners. Tezamen met de netwerkpartners is vanaf oktober 2018 verkend welke onderwerpen (bouwstenen) in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 een plek moeten krijgen. In de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn het participatieproces, het organiseren van gebiedstafels en de bouwstenen concreet uitgewerkt. Provinciale Staten hebben de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 vastgesteld op 7 juni 2019. Tegelijk met de vaststelling van de Kaderagenda hebben Provinciale Staten aangegeven kaders mee te willen geven voor de inhoud van de Omgevingsvisie in de vorm van een Richtingen Notitie.

Tijdens diezelfde vergadering van 7 juni 2019 hebben Provinciale Staten ook het coalitieakkoord 'Samen verschil maken' vastgesteld. Vijf grote opgaven zullen de komende vier jaren de agenda domineren. Dat zijn de aanpassing van Zeeland aan het veranderende klimaat, de energietransitie, de omslag naar een slimme mobiliteit (met name in het openbaar vervoer), het imago van Zeeland mede vanuit het perspectief van de arbeidsmarkt en de ruimtelijke kwaliteit van Zeeland. De samenwerking wordt gezocht met iedereen die zich hiervoor wil inzetten met het provinciaal bestuur. Netwerksturing is de manier waarop die samenwerking gestalte moet krijgen.

1.2. Waarom een Zeeuwse Omgevingsvisie?

Op 1 januari 2021 treedt naar verwachting de nieuwe Omgevingswet in werking. Het Rijk en de gezamenlijke provincies hebben de afspraak gemaakt om bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet te beschikken over een Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Gemeenten moeten voor 1 januari 2024 hun Omgevingsvisie hebben vastgesteld.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zal de hoofdlijnen beschrijven van het strategische lange termijn beleid voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De fysieke leefomgeving omvat in ieder geval bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, water, bodem en ondergrond, lucht, natuur, landschappen en cultureel erfgoed. In de Zeeuwse Omgevingsvisie zullen deze aspecten van de fysieke leefomgeving worden geïntegreerd tot een samenhangend omgevingsbeleid. Daarbij komen aan de orde het gebruik, beheer, de bescherming en het behoud van de fysieke leefomgeving binnen het grondgebied van de provincie.

In de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn de inhoudelijke en procesafspraken vastgelegd voor de wijze waarop de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 tot stand komt. Daarin zijn ook afspraken gemaakt over de rollen van de provincie Zeeland en Provinciale en Gedeputeerde Staten. Voorts is de keuze

gemaakt voor het doorlopen van een formele plan-m.e.r.-procedure voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

1.3. **Waarom een milieueffectrapportage?**

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is een wettelijk verplicht plan. De Omgevingswet schrijft voor dat wettelijk verplichte plannen de formele milieueffectrapportage procedure (plan-m.e.r.) dienen te doorlopen, indien:

- het plan kaderstellend is voor toekomstige m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten, of
- de noodzaak bestaat om een Passende beoordeling op te stellen, zodat significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten.

Voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn beide criteria van toepassing. De Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 bevat een overzicht van nog uit te werken bouwstenen. Het is op voorhand niet uit te sluiten dat een nadere uitwerking van bepaalde bouwstenen op termijn ruimte geeft aan toekomstige m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten. Voorbeelden van dergelijke projecten zijn:

- de oprichting, wijziging of uitbreiding van windturbineparken;
- het aanleggen, wijzigingen of uitbreiden van buisleidingen voor het transport bijvoorbeeld warm water, stoom, kooldioxide en waterstof;
- diepboringen voor geothermie.

Wanneer de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 ruimte geeft aan dit soort projecten en activiteiten en daartoe kaders stelt, is de Omgevingsvisie plan-m.e.r.-plichtig.

Ook is onderzoek gewenst naar mogelijk significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden in de Zeeuwse Delta. Vanwege de recente uitspraken van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) wordt er extra kritisch gekeken naar ontwikkelingen die leiden tot een toename van de stikstofdepositie in kwetsbare Natura 2000-gebieden. Meer ruimte geven aan activiteiten op het gebied van de vrijetijdseconomie en intensieve veehouderij kunnen mogelijk conflicteren met de ambities voor behoud en bescherming van natuur- en landschapswaarden en de biodiversiteit. Een Passende beoordeling is nodig om significante effecten voor de instandhoudingdoelen van Natura-2000 gebieden uit te sluiten en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken.

Gedeputeerde Staten is initiatiefnemer voor het opstellen van het milieueffectrapport (MER) voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Provinciale Staten is bevoegd gezag.

1.4. **Doel van deze notitie**

In deze notitie reikwijdte en detailniveau MER geven Gedeputeerde Staten inzage in de wijze waarop de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 tot stand komt en de rol van milieueffectrapportage bij de voorbereiding en besluitvorming over de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

De notitie reikwijdte en detailniveau bevat een beknopte beschrijving van het voornemen tot het opstellen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, de vier gebiedstafels en de uit te werken bouwstenen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en hoe milieueffectrapportage de bouwstenen en Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 beoordeelt op doelbereik en milieugevolgen. Voor die beoordeling bevat deze notitie een set van beoordelingscriteria.

Met deze notitie reikwijdte en detailniveau MER worden andere bevoegde gezagen (o.a. gemeenten, waterschap) en wettelijke adviseurs geraadpleegd over het voornemen tot het opstellen van het MER voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Burgers, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden in de gelegenheid gesteld om zienswijzen in te dienen. Op basis van de ingebrachte zienswijzen en adviezen stellen Gedeputeerde Staten de notitie reikwijdte en detailniveau vast voor het MER Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Daarna wordt een begin gemaakt met het opstellen van het ontwerp van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, Omgevingsverordening en het MER.

1.5. Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk beschrijft het voornemen om te komen tot een Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Voor de vier Zeeuwse gebieden worden bouwstenen uitgewerkt voor beleid in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Het hoofdstuk geeft voor elk gebied een beknopte toelichting op deze bouwstenen en de richtinggevende kaders voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Deze richtinggevende kaders zijn nader toegelicht in een 'Richtingen Notitie' Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Hiermee wordt duidelijk welke beleidskaders niet gewijzigd worden (en onderdeel zullen worden van het beleid in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021) en waarvoor nieuwe kaders gewenst zijn vanwege eerdere toezeggingen. Hoofdstuk 3 beschrijft de werkwijze en aanpak die wordt gevolgd voor het MER. Voor het beoordelen van de gevolgen van de bouwstenen en de keuzen in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is een set van beoordelingscriteria uitgewerkt. Hoofdstuk 4 bevat de planning van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en informatie over de wijze waarop u kunt reageren en uw zienswijzen naar voren kunt brengen over de voorgestelde aanpak van de milieueffectrapportage.

2. Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

2.1. Inleiding

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is een integrale visie over de ontwikkeling, het gebruik en beheer van de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. De omgevingsvisie beschrijft in samenhang de opgaven en het beleid op in ieder geval de volgende gebieden: infrastructuur (inclusief bouwwerken), watersystemen, kwaliteit van het milieu (water, bodem, lucht), natuur, landschappen en culturele en werelderfgoederen (Art 1.2 Omgevingswet). De uitdaging is om de verschillende sectorale opgaven tot een samenhangende visie te smeden. Voor verschillende onderdelen van de fysieke leefomgeving is eerder sectoraal beleid geformuleerd en vastgesteld, zoals de Zeeuwse kustvisie (2017), Natuurvisie (2017), Strategische visie waterbeheer Zeeland 2050 (2018), de Mobiliteitsvisie 2028 (2016), Economische agenda (2017), Milieuprogramma (2018) en Cultuurnota (2016). Deze beleidskaders en het coalitieprogramma 'Samen verschil maken' (2019) bevatten inhoudelijke uitgangspunten voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

De volgende paragraaf beschrijft de inhoudelijke en procesafspraken die zijn gemaakt in de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Daarna volgen in paragraaf 2.3 de inhoudelijke uitgangspunten die Provinciale Staten meegeven in de Richtingen Notitie voor het proces van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. De bouwstenen van de vier gebiedstafels worden toegelicht in de paragrafen 2.4 t/m 2.7. Dit hoofdstuk eindigt met de onderwerpen Klimaatadaptatiestrategie (2.8) en Regionale energiestrategie (2.9) die straks ook onderdeel zullen zijn van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, maar die via een ander participatietraject tot stand komen.

2.2. Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

In de Kaderagenda Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn de uitgangspunten vastgelegd voor het participatieproces dat moet leiden tot de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. De Kaderagenda is op 7 juni 2019 vastgesteld door Provinciale Staten.

De gezamenlijke provincies hebben zeven kerntaken benoemd die uitgangspunten zijn voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Deze kerntaken zijn:

- Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer;
- Milieu, energie en klimaat;
- Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden;
- Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer;
- Regionale economie;
- Culturele infrastructuur en monumentenzorg;
- Kwaliteit van het openbaar bestuur.

Bij de totstandkoming van de Zeeuwse Omgevingsvisie zijn er voor de provincie Zeeland drie rollen te onderscheiden. Provinciale Staten zijn bevoegd gezag, stellen de kaders vast voor de Omgevingsvisie, geven richting aan bestuurlijke dilemma's en nemen uiteindelijk het besluit over de Omgevingsvisie. Gedeputeerde Staten faciliteren het proces, zijn verantwoordelijk voor de inzet van capaciteit en middelen en voor de voorbereiding van de formele besluitvorming. Gedeputeerde Staten zijn ook stakeholder in het participatieproces en zorgen voor de inbreng van de provinciale standpunten en belangen.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 komt tot stand via een participatieproces waarin een groot aantal stakeholders circa 20 bouwstenen gaan uitwerken. Deze uitwerking vindt plaats binnen de volgende vier gebiedstafels:

- Landelijk gebied;
- Stedelijk gebied;
- Kust en deltawateren;
- Havens en industriegebieden.

Elke bouwsteen beschrijft ten minste:

- de relevante trends en ontwikkelingen;

- ambities voor de lange termijn (2030-2050), ten opzichte van de huidige situatie;
- een concrete uitwerking van de ambitie;
- de relatie met de NOVI en gemeentelijke omgevingsvisies;
- inzicht in partijen die invloed hebben op het bereiken van de beschreven ambities en hun instrumenten;
- de gevolgen voor people, planet en profit.

De bouwstenen die gereed zijn, worden doorgestuurd naar de integratiegroep die de bouwstenen beoordeelt. Waar nodig en gewenst vraagt de integratiegroep een aanpassing van de bouwsteen. De bouwsteen gaat in dat geval terug naar de gebiedstafel om de gevraagde aanpassing te doen. De integratiegroep weegt de bouwstenen tegen elkaar af en stelt de eindversie van de bouwstenen vast. De laatste stap is het verwerken van de bouwstenen tot een samenhangend geheel in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

2.3. Richtingen Notitie Zeeuwse Omgevingsvisie 2021

De 'Richtingen Notitie' is opgesteld naar aanleiding van het coalitieakkoord 'Samen verschil maken' en de discussie daarover in Provinciale Staten op 7 juni 2019. Provinciale Staten willen met deze notitie inhoudelijke uitgangspunten meegeven voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en richting geven aan het proces. In de Richtingen Notitie wordt onderscheid gemaakt tussen beleidskaders die niet gewijzigd worden en nieuwe kaders die wenselijk zijn vanwege eerdere toezeggingen.

Uitgangspunt voor de kaders van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn richtinggevende uitspraken in het coalitieakkoord 'Samen verschil maken'. Richtinggevende uitspraken voor het proces zijn:

- De provincie is verantwoordelijk voor provinciale belangen;
- De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is het overkoepelende kader van waaruit de provincie werkt;
- De provincie brengt Zeeuwse standpunten in bij de Nationale Omgevingsvisie (NOVI);
- Provinciale ambities op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, onderwijs en landbouw worden verbonden met Europese doelstellingen;
- Pilots voor een gezamenlijk ontwikkelingsperspectief rond wonen, het Veerse Meer, de regionale energiestrategie en de strategie voor de klimaatadaptatie vormen ook bouwstenen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Richtinggevende uitspraken uit het coalitieakkoord die van belang zijn voor specifieke bouwstenen zijn:

- De provincie voldoet zoveel mogelijk aan het VN-verdrag over de rechten van personen met een beperking
- Uitgangspunt is dat landelijk klimaatbeleid haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar moet zijn en dat er in EU-verband een gelijk speelveld is
- Voor de grote industrie is de roadmap van Smart Delta Resources (SDR) het uitgangspunt voor energiebesparing, uitwisseling van restproducten en een CO₂-vrije industrie in 2050
- Zeeland kan dienen als proeftuin voor experimenten rond duurzame energie
- De Zeeuwse aanpak is erop gericht om in 2050 voor iedere Zeeuw de ruimte zodanig te hebben ingericht dat we voorbereid zijn op extreme regenval, langdurige droogte, een grotere kans op hittegolven en een toename van het overstromingsrisico
- De provincie zet in op mensen, die nu geen werk hebben, begeleiden naar werk, het opleiden en vasthouden van jongeren in sectoren waar tekorten zijn, en mensen van buiten Zeeland verleiden zich hier te vestigen.
- De provincie gaat door met het stimuleren van saneren en vernieuwen van woningen
- Innovatie en circulaire economie zijn rode draden voor het hele economische beleid
- De inzet is verbeteren van de infrastructuur, onder meer om het vestigingsklimaat in Zeeland voor bedrijven en de verkeersveiligheid te versterken. Het uitgangspunt blijft dat zware doorgaande verkeersstromen zoveel mogelijk om Zeeland heen worden geleid
- 100% verkeersveiligheid blijft het streven
- Bereikbaarheid en het vestigingsklimaat in de Kanaalzone moeten worden versterkt, o.a. met realisatie van een goederenspoorlijn op de oostelijke kanaaloever.
- Zeeland wil goed aangesloten zijn op de goederencorridors en trans-Europese netwerken (TEN-T)

- Waar mogelijk ondersteunt de provincie de visserijsector, bijvoorbeeld wat betreft de gevolgen van een mogelijke Brexit, de problemen rond de pulskorvisserij en de schelpdiercultuur
- De leidende positie van Zeeland in aquacultuur wordt ondersteund en uitgebouwd
- De provincie ondersteunt de recreatiesector bij innovatieve ideeën en plannen en geeft ruimte voor kwaliteitsverbeteringen
- De provincie investeert in wandel-, fiets- en ruiterspaden
- De provincie gaat door met de uitvoering van de Natuurvisie, die recent is vastgesteld.
- Agrariërs kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan natuurwaarden, onder andere door volhoudbare en natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. De belangen vanuit biodiversiteit, natuurontwikkeling en de landbouw lopen zo gelijk op.

2.4. *Bouwstenen landelijk gebied*

Voor het landelijk gebied worden zeven bouwstenen ontwikkeld. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de bouwstenen en de onderwerpen die (in ieder geval) per bouwsteen aandacht krijgen. Deze opsomming van de onderwerpen per bouwsteen is niet limitatief. Bij de bouwstenen is aangegeven of er ruimte is voor nieuw beleid. De wijze waarop blijkt uit de toelichting op bestaande kaders verderop in deze paragraaf.

De belangrijkste grondgebruiker en economische drager in het landelijk gebied is de landbouw. Verdienvermogen, bedrijfsopvolging, verbredingsmogelijkheden, voldoende zoet water en bodemvruchtbaarheid zijn belangrijk voor een toekomstbestendige landbouw. In het landelijk gebied zijn er verschillende waarden die beschermd moeten worden, zoals de bodemvruchtbaarheid, zoetwatervoorraden, (im)materiele erfgoederen, de leefbaarheid in de dorpen, de kwaliteit van natuur en landschap en biodiversiteit.

Tabel 2.1 Bouwstenen voor het landelijk gebied

Bouwstenen	Dit onderwerp omvat in ieder geval	Ruimte voor nieuw beleid
Bodem en archeologie	Bodemkwaliteit, bodemvruchtbaarheid, bodemverontreiniging, archeologische vondsten, aardkundige waarden, Geopark, geologie, energieopslag in de ondergrond	Ja
Immaterieel erfgoed, monumenten en streekproducten	Historische gebeurtenissen, Zeeuwse taal, verhalen, klederdracht, monumenten, verdedigingswerken, buitenplaatsen, vliedbergen, historische schepen, streekproducten	Deels
Landbouw en aquacultuur	Akkerbouw, veehouderij, verbrede landbouw, bedrijfsopvolging, nieuwe economische dragers, viskweek op land, glastuinbouw	Deels
Leefbaarheid en bevolkingsontwikkeling	Dorpen, krimp, groei, vergrijzing, ontgroening, migratie, voorzieningenniveau, bereikbaarheid	Ja
Natuur en biodiversiteit	Natuurgebieden, natuurontwikkeling en -beheer, kwaliteit en omvang van leven in lucht, bodem en water, natuur en biodiversiteit buiten de beschermde natuurgebieden	Nee
Landschap en ruimtelijke kwaliteit	Agrarisch karakter, verhouding met de stad, openheid, polders, dijkbeplanting, landmarks, hoogbouw, beeldkwaliteit, gebruikswaarde, meervoudig ruimtegebruik, leesbaarheid, ontstaansgeschiedenis	Ja
Watersysteem en zoetwater beheer	Beschikbaarheid van zoet water voor drinkwater en landbouwsector, ecologische kwaliteit Afwatering, peilbeheer, waterzuivering, grond- en oppervlaktewater	Ja

Hieronder zijn het sectorale beleid en de kaders die zijn vastgesteld in o.a. het Omgevingsplan 2018 samengevat. Deze kaders zijn uitgangspunt voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Per beleidskader is aangegeven welke ruimte er is voor nieuw beleid.

Mobiliteitsvisie

In de Mobiliteitsvisie Zeeland 2028 is gekozen voor een nieuwe benadering: de nadruk ligt niet meer op uitbreiding van de infrastructuur, maar op de kwaliteit van het mobiliteitssysteem. Betrouwbaarheid, snelheid en veiligheid zijn de doelen. Door deze wijziging is er meer aandacht voor verbetering van de bestaande infrastructuur en openbaar vervoer. Nieuwe kansen en uitdagingen zijn er voor de introductie van elektrische en zelfrijdende voertuigen, nieuwe duurzaamheidseisen, veranderingen in toerisme en bevolking en intensivering van de (grensoverschrijdende) samenwerking tussen overheden.

De ambities zijn uitgewerkt in vier thema's: sterke netwerken, bedrijvigheid, beleven (recreatie en toerisme) en wonen & leven. Aan de opstellers van de bouwsteen mobiliteit wordt de mobiliteitsvisie meegegeven als inspiratie. Er kan op dit terrein nieuw beleid ontwikkeld worden.

Natuurvisie

Op 21 april 2017 hebben Provinciale Staten de Natuurvisie Zeeland 2017-2022 vastgesteld. Voor de Provincie Zeeland heeft de natuur een intrinsieke waarde en is de natuur van waarde voor de samenleving en economie. Het natuurbeleid omvat zeven thema's: natuurbescherming, natuurbeheer, natuurontwikkeling, natuurherstel, natuurverbreding, natuurbeleving en landschap. De Natuurvisie stelt kaders en uitgangspunten voor natuurontwikkeling, natuurherstel, nazorg Natuurnetwerk Zeeland, Natuurbeleving. Deze kaders zijn:

- Minimaal 80% van de natuurgebieden moet toegankelijk/beleefbaar zijn. Voor enkele grote natuurgebieden wordt onderzocht of extra voorzieningen gewenst en betaalbaar zijn;

- Bufferzones zijn overgangsgebieden tussen natuur- en landbouwgebieden, waarin bij de landbouw rekening houdt met natuur. De provincie ondersteunt één pilot voor de totstandkoming van één bufferzone;
- De provincie voert de wettelijk voorgeschreven taken uit voor natuurherstel, inclusief herstelmaatregelen die voortkomen uit het Programma Aanpak Stikstof;
- De provincie werkt alleen mee aan nazorg voor doelbereik binnen het Natuurnetwerk Zeeland als nut en noodzaak zijn aangetoond;
- De provincie zet in op één groot natuurbelevingscentrum.

In het kader van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wil de provincie onderzoeken waar in Zeeland de ontwikkeling van natuur en landschap (in het bijzonder verschillende vormen van opgaande beplanting) buiten het Natuurnetwerk Zeeland gestimuleerd en gefaciliteerd kan worden. De ligging en aard van die natuur- en landschapsontwikkelingen moeten een bijdrage leveren aan de versterking van het natuurnetwerk, de biodiversiteit, het landschap en eventuele andere functies als bijvoorbeeld wateropgaven, klimaatadaptatie en -mitigatie, extensieve recreatie en verbreding/verduurzaming van de landbouw.

Beheerplannen Natura 2000

Voor de Natura 2000-gebieden Yerseke en Kapelse Moer en de Drie Kreken zijn beheerplannen vastgesteld.

Yerseke en Kapelse Moer

Dit zijn twee Natura 2000-gebieden aan weerszijden van het Kanaal door Zuid-Beveland. De gebieden zijn ontstaan door eeuwenlange zoutwinning uit het zoute veen. Er groeien bijzondere plantensoorten (zeekraal, melkkruid, fijn goudscherm) die houden van zoute omstandigheden, zoals op schorren en zilte graslanden. Het gebied is een belangrijke overwinteringsplek voor verschillende vogelsoorten (kolganzen en smienten) en broedplaats voor weidevogels. Voor de bescherming van dit gebied zijn de volgende beheerdoelen geformuleerd:

- Behoud oppervlak van zilte graslanden en schorren en pionier begroeiing;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de kolgans en de smient.

De Drie Kreken

De drie kreken zijn Canisvliet, Groote gat en Vogelkreek in Zeeuws-Vlaanderen. Ze waren ooit onderdeel van een krekenselsel dat in verbinding stond met de Westerschelde. De kreken worden gekenmerkt door uitgestrekte rietlanden en lage graslanden. De rietkragen zijn een belangrijk broedgebied voor veel vogelsoorten. De graslanden rondom de kreken zijn een belangrijke vindplaats van o.a. kruipend moerascherm. De doelstelling voor de drie kreken is een toename van de populaties beschermde flora en fauna door uitbreiding van het leefgebied en verbetering van de kwaliteit van biotoop/habitat.

De Passende beoordeling die tegelijk met het MER wordt opgesteld, zal onderzoeken of de instandhoudingsdoelen voor deze Natura 2000-gebieden met de huidige beheermaatregelen kunnen worden bereikt en wat de gevolgen zijn van de bouwstenen en de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 voor de instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Omgevingsplan 2018

Het Omgevingsplan 2018 bevat kaders voor landschap, intensieve veehouderijen, natuurinclusieve landbouw, glastuinbouw, duurzame energie en de Regionale Energiestrategie, cultuurhistorisch waardevolle boerderijen.

Landschap

De provincie beschermt waardevolle landschappen via de Omgevingsverordening 2018. In de Omgevingsverordening is het toetsingskader voor stilte, weidsheid en duisternis al gedeeltelijk ingevuld, maar vanuit de Beleidsnota Natuurbescherming komt hierop nog een aanvulling. In de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zal het toetsingskader voor landschappen, landschapselementen en cultuurhistorische elementen van provinciaal belang nog verder worden uitgewerkt. Dit geldt ook voor de wijze waarop omgevingskwaliteiten stilte, weidsheid en duisternis beschermd kunnen worden.

Samen met gemeenten en de landbouwsector worden mogelijkheden verkend tot aanwijzing van stimuleringsgebieden voor landschapontwikkeling.

Intensieve veehouderijen

Voor bestaande intensieve veehouderij bedrijven wordt enige uitbreidingsruimte geboden. Nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is niet mogelijk. Dit beleid wordt voortgezet in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Ook de Omgevingsverordening 2018 (art 2.19) blijft op dit gebied ongewijzigd.

Natuurinclusieve landbouw

De transitie naar een natuurinclusieve landbouw wordt ondersteund, maar niet voorgeschreven. Voor de opstellers van de bouwsteen landbouw en aquacultuur is er ruimte om dit beleid te wijzigen.

Glastuinbouw

Een beperkte ruimte voor uitbreiding van bestaande glastuinbouwlocaties en solitaire glastuinbouwbedrijven is onder voorwaarden mogelijk. Eventuele uitbreiding van glastuinbouw moet bijdragen aan de energietransitie en reductie van CO₂-uitstoot.

Klimaatadaptatie/RES in relatie tot natuur

In het kader van het Klimaatakkoord is er voor gekozen om klimaatadaptatie door aanleg van natuur, bossen en kringlooplandbouw buiten de Regionale energiestrategie (RES) te houden en dit verder uit te werken in het provinciale natuur- en landbouwbeleid. Deze opgave is nu onderdeel van het Uitvoeringsprogramma landelijk gebied, natuur en landbouw. De eerstvolgende stap is een gezamenlijke bossenstrategie, wat ruimtelijke gevolgen met zich meebrengt. Klimaatadaptatie en RES worden toegelicht in de paragrafen 2.8 en 2.9.

Cultuurhistorisch waardevolle boerderijen

De provincie vindt het behoud van cultuurhistorische boerderijen van groot belang voor het gezicht van Zeeland. Om die reden worden de beschikbare provinciale middelen alleen nog ingezet voor de boerderijcomplexen die behoren tot de selectie van de meest waardevolle boerderijen. Ruimte voor nieuw beleid betreft de relatie met tussen de geselecteerde waardevolle boerderijen en het vrijkomen van agrarische vastgoed.

Nota Cultuurbeleid

In de Nota Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020 is beleid opgenomen voor de gehele Zeeuwse culturele infrastructuur. Daaronder wordt verstaan: het geheel aan voorzieningen, activiteiten, monumenten, cultuurhistorische elementen in het landschap en organisaties die samen het Zeeuws cultureel aanbod verzorgen. Het cultuurbeleid is op al deze elementen verweven met de fysieke leefomgeving.

Uitgangspunten zijn:

- 1- Niet iedere regio hoeft een compleet aanbod aan voorzieningen te hebben; een complementair voorzieningenniveau van de regio's en grote steden voorziet in de gewenste Zeeuwse culturele infrastructuur.
  - 2- Rekening houden met demografische ontwikkelingen zonder dat deze direct en onvoorwaardelijk leidend zijn
  - 3- Cultuur wordt altijd gecombineerd met andere beleidsdoelen
  - 4- Investeren in de culturele infrastructuur is een gezamenlijke opgave van alle partijen
- Het cultuurbeleid loopt af in 2020 en kan worden herzien.

2.5. *Bouwstenen stedelijk gebied*

Voor het stedelijk gebied worden zes bouwstenen ontwikkeld. Tabel 2.2 geeft een overzicht van de bouwstenen en de onderwerpen die (in ieder geval) per bouwsteen aandacht krijgen. Deze opsomming van de onderwerpen per bouwsteen is niet limitatief. Bij de bouwstenen is aangegeven of er ruimte is voor nieuw

beleid. De wijze waarop blijkt uit de toelichting op bestaande kaders verderop in deze paragraaf. De aantrekkelijkheid van het wonen in de vier kernsteden wordt in belangrijke mate bepaald door de aanwezigheid van gezonde, veilige en groene woonmilieus, goede voorzieningen (onderwijs, zorg, cultuur) en de bereikbaarheid over de weg en met het openbaar vervoer. Aantrekkelijke steden zijn belangrijk voor de economische concurrentiekracht van Zeeland.

Tabel 2.2 Bouwstenen voor het stedelijk gebied

Bouwstenen	Dit onderwerp omvat in ieder geval	Ruimte voor nieuw beleid
Bereikbaarheid	Doelgroepenvervoer, digitale voorzieningen, Openbaar Vervoer, Smart Mobility, verkeersveiligheid	Deels
Gezondheid	Beweging, gezondheidsrisico's, hittestress, hinder door elektromagnetische straling	Ja
Onderwijs	Basis, voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs	Ja
Voorzieningen	Musea, bibliotheken, zorgvoorzieningen, levensmiddelen, detailhandel	Ja
Wonen	Woningbouw, -planning en vernieuwing	Deels
Woonomgeving en groen	Schoon, heel en veilig, Parken en ander openbaar groen, biodiversiteit, waterhuishouding (klimaatadaptief)	Ja

Hieronder zijn het sectorale beleid en kaders die zijn vastgesteld in o.a. het Omgevingsplan 2018 samengevat. Deze kaders zijn uitgangspunt voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Per beleidskader is aangegeven welke ruimte er is voor nieuw beleid.

Economische Agenda

De basis voor het bedrijventerreinenbeleid is de nationale ladder voor duurzame verstedelijking, die ook onder de Omgevingswet van kracht blijft. De regio is het juiste schaalniveau waarop vraag en aanbod in evenwicht moet blijven om onnodig ruimtegebruik te voorkomen. De provincie verplicht gemeenten om per regio afspraken te maken om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen in een bedrijventerreinprogramma. De uitgangspunten van de Economische Agenda zijn vastgelegd in het Omgevingsplan 2018 en blijven overeind voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

In de Economische Agenda en het Omgevingsplan 2018 is het uitgangspunt dat de fundamentele veranderingen in de detailhandel vragen om een brede toekomstvisie op detailhandel in Zeeland. Gemeenten benoemen kansrijke en kansarme winkelgebieden aan de hand van de Retail Risk Index en er wordt onderzoek gedaan naar prestatie van winkelgebieden, inclusief een koopstromen onderzoek. De resultaten van deze acties dienen als kader voor het onderdeel detailhandel van de bouwsteen voorzieningen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Omgevingsplan 2018

Toekomstbestendig wonen

Kwalitatief onderzoek wordt uitgevoerd om in kaart te brengen hoe het huidige woningaanbod nog aansluit op de huidige en toekomstige woningbehoefte. Daarnaast heeft de energietransitie een belangrijke rol bij de verduurzaming van de huidige woonvoorraad. De instelling van een bouwttitelbank is een mogelijkheid om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. In het coalitieakkoord 'samen verschil maken' is aangegeven dat we in ieder geval doorgaan met de provinciale impuls wonen. Bij het uitwerken van de bouwsteen wonen wordt gevraagd deze ontwikkelingen mee te nemen en af te wegen op welke wijze deze deel uit kunnen maken van de bouwsteen.

Gezondheid

In het Omgevingsplan 2018 is een eerste aanzet gedaan voor gezondheidsbeleid, waarbij vooral de gezondheidseffecten van activiteiten in de omgeving op bewoners en de effecten van klimaatverandering aan bod komen. Daarnaast wordt gezondheidszorg in combinatie met toerisme gezien als economische

kans voor Zeeland. In de omgevingsvisie zal gezondheid een volwaardig onderdeel moeten worden van beleid en besluitvorming.

2.6. **Kust en Deltawateren**

Voor de kust en Deltawateren worden vier bouwstenen ontwikkeld. Tabel 2.3 geeft een overzicht van de bouwstenen en de onderwerpen die (in ieder geval) per bouwsteen aandacht krijgen. Deze opsomming van de onderwerpen per bouwsteen is niet limitatief. Bij de bouwstenen is aangegeven of er ruimte is voor nieuw beleid. De wijze waarop blijkt uit de toelichting op bestaande kaders verderop in deze paragraaf. De kust en deltaxwateren bieden ruimte aan verschillende gebruiksfuncties, zoals verblijfsrecreatie, watersport en visserij. Grote delen van de kust en deltaxwateren zijn ook aangewezen als beschermd Natura 2000-gebied, waardoor deze gebruiksfuncties kunnen conflicteren met de belangen van natuur en biodiversiteit. Watersport, toerisme en visserij zitten soms elkaar ook in de weg.

Tabel 2.3 Bouwstenen voor de kust en deltaxwateren

Bouwstenen	Dit onderwerp omvat in ieder geval	Ruimte voor nieuw beleid
Evenementen en promotie	Festivals, (inter)nationale sportwedstrijden, marketing, imago	Ja
Recreatie, toerisme, watersport en verblijfsrecreatie	Evenementen, toeristen, kust, strand, gastronomie, attracties, vrijetijdseconomie, jachthavens, pleziervaart Verblijfsaccommodaties en -terreinen, tweede woningen, bungalowparken, campers, (mini)campings	Deels
Visserij	Visserij, schaal- en schelpdieren	Ja
Water	Waterkwaliteit, binnenwateren, overstromingsrisico's, extreme neerslag	Nee

Hieronder zijn het sectorale beleid en kaders die zijn vastgesteld in o.a. het Omgevingsplan 2018 samengevat. Deze kaders zijn uitgangspunt voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Per beleidskader is aangegeven welke ruimte er is voor nieuw beleid.

Zeeuwse kustvisie

In 2016 is via participatie de Zeeuwse kustvisie tot stand gekomen. Het beleid dat samen met de partijen is afgesloten voor de kustzone blijft met het opstellen van de bouwstenen in stand. Daarmee hoeft er voor de kuststrook geen bouwsteen te worden opgesteld. Artikel 2.10 verblijfsrecreatie binnen de kustzone uit de Omgevingsverordening 2018 zal worden overgenomen in de Omgevingsverordening 2021. Voor de recreatieve ontwikkelingen achter de kuststrook is ruimte om beleid te ontwikkelen dat als bouwsteen kan fungeren. Op dit moment is bekend dat er een bouwsteen ontwikkeld gaat worden voor de recreatieve ontwikkelingen rondom het Veerse Meer, maar ook andere bouwstenen zijn welkom. Voor recreatieve ontwikkelingen in Zeeland buiten de kustzone is aanvullend beleid gewenst.

Oosterscheldevisie

Op 18 juni 2018 is in Provinciale staten het besluit genomen dat de door de gezamenlijke partijen opgestelde Oosterscheldevisie 2018-2024 zal worden meegenomen bij de voorbereiding van de Omgevingsvisie 2021. Bij het ontwikkelen van een bouwsteen voor de Oosterschelde is de Oosterscheldevisie uitgangspunt voor het opstellen van de bouwsteen.

Beheerplannen Natura2000

Voor de Natura 2000-gebieden Zwin & Kievittepolder, Deltawateren, Vlake van de Raan, Voordelta, Manteling van Walcheren en Kop van Schouwen zijn beheerplannen vastgesteld of in procedure.

Zwin & Kievittepolder

Het Zwin is een internationaal getijdengebied op de grens van België en Nederland. Het gebied heeft een rijke variatie aan kustlandschappen en habitattypen met duinen, strand, schorren, geulen en slikken. Verschillende habitat- en vogelrichtlijnsoorten hebben er hun leefgebied. De doelstelling is behoud/verbetering van de kwaliteit en uitbreiding van het leefgebied van deze soorten. Onlangs is een landwaartse uitbreiding van het Zwin gerealiseerd, waarmee het intergetijdengebied is verdubbeld en herstel mogelijk is van de dynamiek van het gebied.

Deltawateren

De Deltawateren zijn de grote wateren in het deltagebied van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. Oude Maas, Haringvliet, Hollands Diep, Grevelingen, Oosterschelde, Veerse Meer en Westerschelde & Saeftinghe zijn definitief aangewezen als Natura 2000-gebied. De Deltawateren hebben het kwaliteitslabel 'topnatuur' gekregen en bevatten natuurwaarden die van wezenlijk belang zijn voor heel Europa en verder. De Deltawateren bieden bescherming aan maar liefst zestig vogelsoorten: kustbroedvogels, moerasbroedvogels, steltlopers, viseters, roofvogels en eenden, ganzen en zwanen. Daarnaast is de doelstelling om bescherming te bieden voor twaalf habitatsoorten: o.a. vissen, bever, gewone zeehond, noordse woelmuis en nauwe korfslak. Het beheer is gericht op het in stand houden, verbeteren of uitbreiden van het leefgebied van beschermde soorten.

Vlakte van de Raan

Voor de monding van de Westerschelde ligt de Vlakte van de Raan, een zeegebied van 175 km² groot. Het gebied maakt deel uit van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta. De Vlakte van de Raan vormt de overgang van open zee naar de Westerschelde en kenmerkt zich door permanent overstromde zandbanken die zich uitstrekken van de Westerscheldemonding tot aan de Belgische kust van Knokke-Heist. Zandbanken als deze zijn zeldzaam in heel Europa en van groot belang als leefomgeving van zeezoogdieren, zoals bruinvissen, gewone zeehond en grijze zeehond. Ook de trekvissen fint, rivierprik en zeeprik zijn kenmerkend voor de Vlakte van de Raan. Het voornaamste beheerdoel is om belangrijke natuurwaarden te beschermen en verdere verslechtering van beschermde natuurlijke kenmerken te stoppen.

Voordelta

De Voordelta is het gebied voor de kust van Zeeland en de Zuid-Hollandse eilanden. Het is een ondiepe zee met droogvallende zandplaten, slikken en stranden. Het is een rijk ecosysteem met enorme aantallen dieren, o.a. de gewone en grijze zeehond en visetende trekvogels. Dit intergetijdengebied is een belangrijke foerageerplaats voor trekvogels, een kraamkamer voor zeehonden en een tussenstop voor trekvissen. De beheerdoelstelling is behoud van de omvang en kwaliteit van kenmerkende leefgebieden (zandbanken, slikken, schorren, zilte graslanden) en erin voorkomende doelsoorten, waaronder dertig soorten uit de Vogelrichtlijn.

Manteling van Walcheren

De Manteling van Walcheren is een afwisselend duingebied met grasland, struweel (lage bosjes), vochtige duinvalleien, door de zeewind 'geschoren' eikenbossen en historische buitenplaatsen met gemengd loofbos en stinzenplanten. De zoetwaterbel onder het duin komt in de (natte) duinvalleien en aan de randen aan de oppervlakte. Dat biedt prima omstandigheden voor bijzondere, vochtminnende plantensoorten. Het beheer richt zich op de uitbreiding van oppervlak en verbetering van de kwaliteit van duingrasland, vochtige duinvalleien, duinbossen, duindoornstruwelen en behoud van de populatie van de nauwe korfslak (kenmerkend voor een goede kwaliteit van de duinen).

Kop van Schouwen

De Kop van Schouwen is een groot en afwisselend duingebied. Op korte afstand van elkaar bevinden zich duinen, stranden, (cultuur)graslanden, bossen en duinplassen. Het gebied is vooral bijzonder omdat er 'wandelande' duinen voorkomen. Deze duinen vernieuwen zich steeds onder invloed van de wind. Hierdoor kunnen jonge en oude levensgemeenschappen naast elkaar voortbestaan. De duinen worden afgewisseld met bijzondere duingraslanden, vochtige duinvalleien en duindoornstruwelen. In het oosten liggen vlakke 'vroongronden': soortenrijke graslanden. Voor dit gebied zijn beheerdoelen geformuleerd voor behoud van het oppervlak en de kwaliteit van diverse duintypen en drie doelsoorten (nauwe korfslak, noordse woelmuis, groenknolorchis).

De Passende beoordeling die tegelijk met het MER wordt opgesteld, zal onderzoeken of de instandhoudingsdoelen voor deze Natura 2000-gebieden met de huidige beheermaatregelen kunnen worden bereikt en wat de gevolgen zijn van de bouwstenen en de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 voor de instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Omgevingsplan 2018

Jachthavens en watersport vormen een belangrijk onderdeel van het (recreatieve) verblijfsproduct van Zeeland. De behoefte aan jachthavens in Zeeland neemt de laatste jaren sterk af. Voor de bestaande bedrijven is kwaliteitsverbetering en innovatie van groot belang. Bij het opstellen van een bouwsteen voor de jachthavens in Zeeland is een brede aanpak van belang waarbij de noodzakelijke kwaliteitsimpuls prioritair is.

2.7. *Bouwstenen havens en industriegebieden*

Voor de havens en industriegebieden worden vier bouwstenen ontwikkeld. Tabel 2.4 geeft een overzicht van de bouwstenen en de onderwerpen die (in ieder geval) per bouwsteen aandacht krijgen. Deze opsomming van de onderwerpen per bouwsteen is niet limitatief. Bij de bouwstenen is aangegeven of er ruimte is voor nieuw beleid. De wijze waarop blijkt uit de toelichting op bestaande kaders verderop in deze paragraaf.

Tabel 2.4 Bouwstenen voor de havens en industriegebieden

Bouwstenen	Dit onderwerp omvat in ieder geval	Ruimte voor nieuw beleid
Arbeidsmarkt en economie	Personeel, werving, opleidingsniveau, grensarbeid Industrie, MKB, havens, economische stimulering	Ja
Circulaire economie	Afval, hergebruik van grondstoffen, biobased economie	Ja
Transport en infrastructuur	Wegvervoer, scheepvaart, railvervoer, luchtvaart, transport via kabels en leidingen, warmte- en elektriciteits-netwerk, draadloze netwerken	Nee
Milieu en geluid	Kwaliteit van bodem, water, lucht, geluidshinder en CO ₂ -emissie, vergroening terreinen (biodiversiteit en leefbare werkomgeving)	Ja

Voor de toekomst van de havens en industrie in Zeeland is een goed opgeleide beroepsbevolking van het hoogste belang en een topprioriteit. Daarnaast kan de concurrentiepositie verbeteren door te anticiperen op een biobased en circulaire economie. Een moderne haven- en transportinfrastructuur in brede zin speelt daarbij een sleutelrol.

Hieronder zijn het sectorale beleid en kaders die zijn vastgesteld in o.a. het Omgevingsplan 2018 samengevat. Deze kaders zijn uitgangspunt voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. Per beleidskader is aangegeven welke ruimte er is voor nieuw beleid.

Mobiliteitsvisie Zeeland

In het coalitieakkoord 'Samen verschil maken' is aangegeven dat de verbindingsboog Vlissingen naar Antwerpen (VEZA) belangrijk is voor de bedrijven in het Sloegebied. Voor het havengebied van Terneuzen kan het realiseren van een goederenspoorlijn op de oostelijke kanaaloever een impuls geven aan de economische ontwikkeling van dit gebied. Deze twee spoorverbindingen zijn relevant voor het lange termijn perspectief 2050.

Biobased en circulaire economie

Zeeland heeft de ambitie om een topregio te zijn op het gebied van biobased economie. De transitie naar een op groene grondstoffen gebaseerde economie houdt in: ontwikkeling van groene bouwstenen voor hoogwaardige materialen en chemicaliën, sluiten van kringlopen in de procesindustrie en ontwikkeling van

nieuwe grondstoffen. Toepassingen die veel toegevoegde waarde opleveren zijn pharma en cosmetica, voeding, chemie en materialen. Chemie en agrofood zijn het meest kansrijk. Met de industrie worden de mogelijkheden verkend van grootschalige bioraffinage.

2.8. *Klimaatadaptiestrategie*

De Zeeuwse overheden werken samen aan een regionale klimaatadaptatiestrategie volgens de bestuurlijke afspraken die vastgelegd zijn in het Omgevingsplan 2018. De strategie gaat over vier thema's: overstromingen, wateroverlast, hittestress en droogte. De uitwerking van deze vier thema's is het uitgangspunt voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en vormen input voor concrete bouwstenen.

2.9. *Regionale energiestrategie (RES)*

De RES vormt een aparte bouwsteen voor de Omgevingsvisie 2021 en komt via een apart traject tot stand.

Omgevingsplan 2018

De inzet is gericht op het halen van de nationaal afgesproken doelstellingen voor opwekking van windenergie op land. Daarvoor is een aantal bestaande concentratielocaties aangewezen en de mogelijkheid is geboden om aanvullende locaties toe te voegen. Aanleg van zonneparken is onder voorwaarden mogelijk op basis van een 'zonneladder'.

De energiedialoog en daaropvolgende Regionale Energie Strategie (RES) zijn het kader voor toekomstig beleid.

Stand van zaken en richting

Inmiddels is er overeenstemming over een concept RES voor Zeeland. Voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zal de Zeeuwse RES, als onderdeel van de landelijke aanpak, het uitgangspunt zijn. Afhankelijk van het tempo van besluitvorming op landelijk niveau zal de RES volledig of gedeeltelijk in de omgevingsvisie kunnen worden overgenomen. De RES kan zo dienen als kant-en-klare bouwsteen voor de omgevingsvisie.

Voor windenergie zijn vijf grote concentratiegebieden aangewezen: de Stormvloedkering, Krammersluizen, Schelde Rijnkanaal in de gemeente Reimerswaal, Sloegebied en Kanaalzone. De provincie Zeeland heeft een taakstelling van het realiseren van 570,5 MW-windenergie in 2020. In het kader van de RES wordt onderzocht of deze taakstelling bijstelling verdiend. Ook wordt de mogelijkheid open gelaten dat er een extra locatie wordt aangewezen voor windenergie.

Voor zonne-energie is in het Omgevingsplan 2018 nieuw beleid vastgesteld. Agrarische grond komt in principe niet in aanmerking voor zonneparken. Alleen bij een combinatie van functies (infrastructuur, bedrijventerreinen) is er ruimte voor zonneparken op land. Voor 2030 is er maximaal ruimte voor 500 MW zon op land, onder de voorwaarde dat minimaal 500 MW zon op daken wordt gerealiseerd.

3. **Werkwijze en procedure milieueffectrapportage**

3.1. *Inleiding*

Het doel van milieueffectrapportage (m.e.r.) is het milieubelang volwaardig te laten meewegen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten. Het m.e.r.-onderzoek verkent wat de belangrijke milieugevolgen zijn van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 en hoe die gevolgen kunnen worden beperkt. Het volwaardig meewegen van het milieubelang is alleen mogelijk als bij het maken van essentiële keuzen in de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 er kennis en inzicht is van de milieugevolgen van die keuzen. Voor het proces en de procedure van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 betekent dit het tegelijkertijd en parallel opstellen van de bouwstenen voor de Zeeuwse Omgevingsvisie en het uitvoeren van het m.e.r.-onderzoek. Het organiseren van een interactief proces tussen de vier gebiedstafels en de m.e.r. is een voorwaarde voor het nemen van een afgewogen besluit over de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Het m.e.r.-onderzoek bestaat doorgaans uit de volgende drie onderdelen:

1. Het beschrijven van de huidige milieusituatie en de gevolgen en risico's van de ontwikkeling van milieu, natuur, landschap wanneer geen nieuwe (beleid)initiatieven worden genomen (autonome ontwikkeling). Deze inventarisatie geeft inzicht in de huidige en toekomstige knelpunten voor milieu, natuur en landschap bij voortzetting van bestaand beleid.
2. Het beschrijven van de doelen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021, de inzet van instrumenten om die doelen te bereiken en het maken van een inschatting van de milieugevolgen. Voor de beoordeling van de milieugevolgen wordt een set van beoordelingscriteria gehanteerd. Deze beoordelingscriteria zijn mede gebaseerd op wettelijke kaders en relevante nationale en provinciale beleidskaders.
3. Het verkennen van alternatieven of varianten waarmee de doelen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 zijn te realiseren. Voorbeelden van alternatieven of varianten zijn andere beleidsprioriteiten (meer of minder budget), een andere inzet van instrumenten en maatregelen, het temporiseren of versnellen van maatregelen. Alternatieven en varianten voor onderdelen van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 worden beoordeeld op doelbereik en milieugevolgen en vergeleken met de huidige situatie en autonome ontwikkeling.

De Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 komt tot stand via een bottom-up proces van het opstellen van circa 20 bouwstenen voor vier gebieden in Zeeland. Deze keuze heeft consequenties voor de aanpak en werkwijze van het m.e.r.-onderzoek. Voor de m.e.r. wordt een omgekeerde benadering gevolgd. In de volgende paragraaf (3.2) wordt toegelicht wat die omgekeerde benadering inhoudt. Paragraaf 3.3. geeft inzage in de set van beoordelingscriteria waarmee de mate van doelbereik en milieugevolgen worden beoordeeld. Voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 wordt ook een Passende beoordeling opgesteld. Paragraaf 3.4 geeft een toelichting op het waarom van die Passende beoordeling. Dit hoofdstuk eindigt met een beschrijving van de stappen die moeten worden genomen volgens de wettelijke plan-m.e.r.-procedure.

3.2. Omgekeerde benadering

Milieueffectrapportage een volwaardige rol geven bij de voorbereiding van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 betekent dat bij het opstellen van de bouwstenen helder moet zijn wat de uitgangssituatie is voor milieu, natuur en landschap. De bouwstenen bevatten doelen voor onderdelen van de Zeeuwse Omgevingsvisie en voorstellen voor de wijze waarop die doelen zijn te realiseren. Bij het formuleren van de doelen en inzet van instrumenten is een onderbouwing nodig van de mate waarin die doelen en instrumenten bijdragen aan een verbetering van de huidige en toekomstige knelpunten voor milieu, natuur en landschap. Neem bijvoorbeeld de landbouw en het voornemen om die te verduurzamen. Dan moet vooraf duidelijk zijn met welke milieuknelpunten de landbouw te maken heeft en hoe de landbouw daar zelf aan bijdraagt. Hoe zullen die milieuknelpunten zich in de toekomst ontwikkelen zonder aanvullend beleid? Voor de bouwsteen landbouw is de opgave om de maatregelen te bedenken die nodig zijn om de akkerbouw, veehouderij, glastuinbouw en fruitteelt toekomstbestendig te maken en die tegelijk bijdragen aan het oplossen van huidige en het voorkomen van toekomstige knelpunten voor milieu, natuur en landschap.

De omgekeerde benadering houdt in dat er wordt gestart met het inventariseren en in beeld brengen van de huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling van milieu, natuur en landschap (HSAO). Deze inventarisatie vindt plaats op het schaalniveau van de vier gebieden waarvoor bouwstenen worden opgesteld, namelijk landelijk gebied, stedelijk gebied, kust en Deltawateren, havens en industriegebieden. Het beoordelingskader geeft richting aan de inventarisatie van de HSAO (zie paragraaf 3.3). Voor elke bouwsteen worden beleidsdoelen geformuleerd en de wijze waarop die doelen zijn te realiseren. Bij de keuze en onderbouwing wordt rekening gehouden met het belang van het oplossen van huidige en toekomstige knelpunten voor milieu, natuur en landschap. De opstellers van de bouwstenen geven ook een toelichting van de (on)mogelijkheden om de doelen op een andere effectievere wijze te realiseren en het beperken van mogelijke negatieve milieueffecten. Bijvoorbeeld door bepaalde maatregelen sneller en eerder uit te voeren, meer geld te investeren in extra maatregelen of door te kiezen voor alternatieve maatregelen.

De verschillende bouwstenen worden per gebied op elkaar afgestemd en integraal beoordeeld op milieugevolgen door de integratiegroep van de Zeeuwse Omgevingsvisie. Nadat alle bouwstenen door de integratiegroep zijn beoordeeld en ten opzichte van elkaar zijn gewogen, worden deze met relevante aandachtspunten nog een keer aan de opstellers en de gebiedstafels voorgelegd. Per gebiedstafel worden eventueel nog andere accenten gelegd bij bepaalde bouwstenen.

3.3. Beoordelingscriteria

Het MER beoogt een antwoord te geven op de vraag of het beleid van de Zeeuwse Omgevingsvisie bijdraagt aan duurzame ontwikkeling op de lange termijn (2050). Van duurzame ontwikkeling is sprake als er voldoende economische, sociale en ecologische voorraden zijn die toekomstige generaties kunnen voorzien van welvaart. Voorbeelden van economische voorraden zijn een hoogwaardige infrastructuur, een hoog opgeleide beroepsbevolking, economisch sterke sectoren (landbouw, visserij, toerisme), aantrekkelijke steden en een energie-infrastructuur die duurzaam en toekomstbestendig is en leveringszekerheid biedt. Sociale voorraden zijn betaalbare gezonde en energiezuinige woningen, gezonde leefomgeving, nabijheid van hoogwaardige voorzieningen. Ecologische voorraden zijn een goed ontwikkeld natuurnetwerk, biologische diversiteit, voldoende en schoon grond- en oppervlaktewater. Deze economische, sociale en ecologische voorraden worden bedreigd door zogenoemde stromen zoals stikstofemissies, verstoring van natuur door toerisme, gebrek aan schoon water (verdroging), chemische gewasbeschermingsmiddelen, emissies van zeer zorgwekkende stoffen, geluidshinder, verspilling van grondstoffen. Investeren in duurzame ontwikkeling betekent investeren in economische, sociale en ecologische voorraden en tegelijkertijd terugdringen van emissies en andere stromen die deze voorraden ondermijnen.

Voor elke van de vier gebieden van de Zeeuwse Omgevingsvisie is er een onderscheidende set van beoordelingscriteria die samenhangen met de bouwstenen die voor deze gebieden worden uitgewerkt (tabellen 3.1 t/m 3.4). Dit beoordelingskader maakt een onderscheid tussen economische, sociale en ecologische voorraden en de stromen die deze voorraden kunnen bedreigen. Bij de beoordeling op duurzame ontwikkeling gaat het om het vinden van de juiste balans tussen deze drie voorraden en voorkomen dat er afwenteling plaatsvindt van diverse stromen op de genoemde voorraden. Het beoordelingskader kan gaandeweg het proces nog wat veranderen als dat nodig is op basis van de inhoud van de bouwstenen (doelbereik), inzicht in de kernkwaliteiten van de verschillende gebieden van Zeeland en meetbaarheid van de criteria.

Tabel 3.1 Beoordelingscriteria landelijk gebied

	Economische ontwikkeling land- en tuinbouw	Kwaliteit van leven in dorpen en platteland	Ecologische draagkracht en biodiversiteit
V O O R R A D E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering verdienvermogen agrarische sector ▪ Verandering aantal banen ▪ Verandering areaal goede bodemvruchtbaarheid ▪ Verandering voorraad beschikbaar zoet water ▪ Verandering capaciteit duurzame energie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering leefbaarheid in dorpen en platteland ▪ Verandering bereikbaarheid met openbaar vervoer ▪ Verandering archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke erfgoederen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering areaal aaneengesloten Natuurnetwerk Zeeland ▪ Verandering instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebieden ▪ Verandering voorraad binnenwateren dat voldoet aan KRW-doelen ▪ Verandering gunstige staat instandhouding flora en fauna
S T R O M E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering gebruik kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen ▪ Verandering invoer dierlijke mest ▪ Verandering CO₂-emissies 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal (ernstig) geluidgehinderden, slaapgestoorden ▪ Verandering (emissies) luchtkwaliteit ▪ Verandering areaal bodems van slechte kwaliteit ▪ Verandering risico's wateroverlast, overstromingen en droogte ▪ Verandering aantal verkeersongevallen en doden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vermindering stikstof- en fosfaatemissies

Tabel 3.2 Beoordelingscriteria stedelijk gebied

	Economische vitaliteit stedelijk gebied	Kwaliteit van leven en voorzieningen	Ecologische draagkracht en biodiversiteit
V O O R R A D E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering verdienvermogen detailhandel en horeca ▪ Verandering aanbod onderwijs en kennisinstellingen ▪ Verandering aantal banen ▪ Verandering cultureel erfgoed ▪ Verandering capaciteit duurzame energie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering voorraad gezonde en energiezuinige woningen ▪ Verandering aanbod cultuur- en zorgvoorzieningen ▪ Verandering bereikbaarheid en aanbod openbaar vervoer ▪ Verandering nabijheid recreatiemogelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering voorraad stedelijke groengebieden ▪ Verandering waterbergend vermogen ▪ Verandering kwaliteit oppervlaktewater ▪ Verandering gunstige staat van instandhouding flora en fauna
S T R O M E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering migratiesaldo ▪ Verandering hergebruik en nuttige toepassing afvalstromen ▪ Verandering CO₂-emissies 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal (ernstige) geluidgehinderden en slaapgestoorden ▪ Verandering (emissies) luchtkwaliteit ▪ Verandering externe veiligheidsrisico's ▪ Verandering areaal bodems van slechte kwaliteit ▪ Verandering aantallen verkeersongevallen en doden ▪ Verandering risico's wateroverlast, overstromingen en droogte ▪ Verandering hittestress 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering stikstofemissies ▪ Verandering overstorten riool naar oppervlaktewater

Tabel 3.3. Beoordelingscriteria kust en deltawateren

	Economisch perspectief en ontwikkelruimte toerisme, recreatie, watersport en visserij	Kwaliteit van leven	Ecologische draagkracht en biodiversiteit
V O O R R A D E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering verdienvermogen sectoren toerisme, verblijfsrecreatie, watersport en visserij ▪ Verandering aantal banen ▪ Verandering mobiliteit en bereikbaarheid ▪ Verandering cultureel erfgoed ▪ Verandering (in)directe ontwikkelruimte voor economische activiteiten ▪ Verandering capaciteit duurzame energie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal primaire en secundaire waterkeringen dat voldoet aan de waterveiligheidsnormen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering voorraad Natura 2000-gebieden dat voldoet aan instandhoudingsdoelen ▪ Verandering voorraad wateren dat voldoet aan KRW-doelen ▪ Verandering gunstige staat van instandhouding van flora en fauna
S T R O M E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering CO₂-emissies ▪ Verandering van de mate van sluiting van grondstofkringlopen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal (ernstig) geluidgehinderden en slaapgestoorden ▪ Verandering (emissies) luchtkwaliteit ▪ Verandering aantal verkeersongevallen en doden ▪ Verandering risico's wateroverlast en overstromingen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering stikstof- en fosfaatemissies ▪ Verandering van lozingen op het oppervlaktewater (inclusief koelwater) ▪ Verandering verstoring van natuurgebieden

Tabel 3.4 Beoordelingscriteria havens en industriegebieden

	Economische ontwikkeling havens en industrie	Kwaliteit van leven	Ecologische draagkracht en biodiversiteit
V O O R R A D E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering verdienvermogen havens en industrie ▪ Verandering aantal banen ▪ Verandering (knelpunten) infrastructuur weg, rail, buisleidingen, IT, energie en havens ▪ Verandering uitgeefbaar zeehaven- en industrieterrein ▪ Verandering opleidingsniveau beroepsbevolking 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal primaire en secundaire waterkeringen dat voldoet aan waterveiligheidsnormen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering voorraad binnenwateren dat voldoet aan KRW-doelen ▪ Verandering gunstige staat van instandhouding flora en fauna
S T R O M E N	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal forenzen en arbeidsmigratie ▪ Verandering CO₂-emissies ▪ Verandering invoer primaire grondstoffen en biomassa ▪ Verandering productie chemisch afval ▪ Verandering hergebruik en nuttige toepassing grondstoffen en reststromen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verandering aantal (ernstig) geluidgehinderden en slaapgestoorden ▪ Verandering (emissies) luchtkwaliteit ▪ Verandering geur- en stofhinder ▪ Verandering externe veiligheidsrisico's ▪ Verandering emissies probleemstoffen (ZZS) ▪ Verandering areaal bodems van slechte kwaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vermindering stikstofemissies ▪ Verandering van koelwaterlozingen

In dit MER zullen geen concrete m.e.r.-plichtige en m.e.r.-beoordelingsplichtige projecten en activiteiten worden beoordeeld. De eventuele beoordeling van concrete activiteiten kan op een later moment plaatsvinden als zich een concreet besluit voordoet. Deze aanpak is conform de Omgevingswet, waarbij de onderzoeksinspanning wordt beperkt waar dat mogelijk en zinvol is.

3.4. *Passende beoordeling*

Een groot deel van de kust en deltawateren is onderdeel van het Europese netwerk van Natura 2000-gebieden. Ook buiten de kustzone en deltawateren zijn er in het landelijk gebied nog enkele verspreid liggende Natura 2000-gebieden. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden in Vlaanderen en Brabant. Voor deze gebieden geldt een strikt beschermingsregime. Ruimtelijke ontwikkelingen mogen niet leiden tot een significante aantasting van die gebieden (habitats) en soorten. Voor die onderbouwing dient een zogenoemde Passende beoordeling te worden opgesteld. Dit is een ecologisch onderzoeksrapport over de huidige kwaliteit van deze habitats en soorten en de mate waarin voldaan wordt aan instandhoudingsdoelen. In dit rapport wordt beschreven wat de eventuele gevolgen zijn van het nieuwe omgevingsbeleid voor de instandhoudingsdoelen en de mogelijkheden om die gevolgen te mitigeren.

In de kustzone en delen van de Deltawateren bevinden zich stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De beoordeling van de gevolgen van stikstofemissie voor deze Natura 2000-gebieden vindt niet meer plaats met behulp van het instrumentarium van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). In de huidige situatie worden nieuwe economische activiteiten die mogelijk leiden tot stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden

den per geval beoordeeld. Dit is met name van belang voor activiteiten die stikstofemissie met zich meebrengen, zoals verkeer, glastuinbouw, intensieve veehouderij en industrie. Binnen de provincie Zeeland zijn er weinig mogelijkheden om stikstofruimte te creëren en de beschikbare stikstofdepositieruimte neemt geleidelijk af. Hierdoor kunnen beperkingen ontstaan voor nieuwe economische activiteiten en initiatieven. De Passende beoordeling moet uitwijzen dat beoogde nieuwe ontwikkelingen niet leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurwaarden.

3.5. Procedure milieueffectrapportage

De plan-m.e.r.-procedure voor de Omgevingsvisie bestaat uit de volgende stappen:

1. Openbare kennisgeving van het voornemen tot het opstellen van het MER en eenieder de mogelijkheid bieden tot het indienen van zienswijzen.
2. Opstellen conceptnotitie reikwijdte en detailniveau MER.
3. Terinzagelegging conceptnotitie reikwijdte en detailniveau MER en het raadplegen van andere bestuursorganen en wettelijke adviseurs over reikwijdte en detailniveau MER.
4. Vaststellen advies reikwijdte en detailniveau MER op basis van de ingebrachte zienswijzen en adviezen wettelijke adviseurs door Gedeputeerde Staten.
5. Opstellen ontwerp Omgevingsvisie/Omgevingsverordening en concept MER.
6. Beoordeling concept MER op juistheid en volledigheid en de doorwerking van de conclusies van het concept MER in het ontwerp Omgevingsvisie.
7. Terinzagelegging ontwerp Omgevingsvisie en MER.
8. Toetsingsadvies Commissie voor de milieueffectrapportage.
9. Vaststelling Omgevingsvisie en Omgevingsverordening door Provinciale Staten.

Tegelijk met de terinzagelegging van deze notitie reikwijdte en detailniveau MER vindt de openbare kennisgeving plaats van het voornemen van Gedeputeerde Staten tot het opstellen van een MER bij de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021.

Voor de Zeeuwse Omgevingsvisie en het MER is het college van Gedeputeerde Staten initiatiefnemer. Bevoegd gezag zijn Provinciale Staten.

De notitie reikwijdte en detailniveau MER wordt voorgelegd aan de volgende te raadplegen bestuursorganen, wettelijke adviseurs, overheden (buurgemeenten en provincies) en partners van de provincie Zeeland:

- het dagelijks bestuur van de Zeeuwse gemeenten;
- het dagelijks bestuur van het Waterschap Scheldestromen;
- het dagelijks bestuur van de provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland, Antwerpen en Oost- en West-Vlaanderen en van de grensgemeenten;
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (wettelijke adviseur);
- Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (wettelijke adviseur);
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, regiodirectie Zeeland (wettelijke adviseur);
- Rijkswaterstaat Zeeland.

4. Planning en zienswijzen MER

4.1. Planning Zeeuwse Omgevingsvisie

De planning voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021 is opgenomen in de Kaderagenda. Het proces van de milieueffectrapportage start op korte termijn met het in beeld brengen van de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) van de economische, sociale en ecologische voorraden en bestaande afwentelingsmechanismen voor de vier gebieden van Zeeland (zie hoofdstuk 3). Door hiermee te starten wordt optimaal aangehaakt op het proces van de Gebiedstafels en de ambtelijke en bestuurlijke integratiegroep van de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. De Gebiedstafels krijgen de mogelijkheid om de informatie over de HSAO mee te nemen en mee te wegen bij het opstellen van de bouwstenen. Voor de ambtelijke en bestuurlijke integratiegroep is de beschrijving van de HSAO een relevant referentiekader voor het beoordelen van de bouwstenen en het maken van integrale keuzes voor de Zeeuwse Omgevingsvisie 2021. In bijlage 1 is de planning van m.e.r. in detail gevisualiseerd.

4.2. Zienswijzen op het MER

Burgers, belangenorganisaties en eenieder die zich betrokken voelt bij het belang van de inbreng en het meewegen van de gevolgen van de Omgevingsvisie voor het milieu, natuur en landschap in Zeeland hebben de gelegenheid zienswijzen in te dienen. Het indienen van zienswijzen kan vooraf plaatsvinden in het kader van de publicatie van deze notitie reikwijdte en detailniveau én nadat Gedeputeerde Staten het ontwerp Omgevingsvisie ter inzage leggen tezamen met het MER (voorjaar 2020). Wettelijke adviseurs en bevoegde instanties worden uitgenodigd om zienswijzen in te dienen.

Tijdens de periode van de terinzagelegging van deze conceptnotitie reikwijdte en detailniveau kunt u reageren op de voorgestelde aanpak van het MER en met voorstellen komen voor onderwerpen die u in het bijzonder van belang acht. Wat moet er in het MER worden onderzocht en op welke manier moet dat gebeuren? Alle binnengekomen schriftelijke reacties worden bijeengebracht in een Nota van zienswijzen. Uw zienswijzen worden voorzien van een voorlopige reactie over hoe die worden meegenomen bij het opstellen van het MER. Eenieder die een zienswijze heeft ingediend zal hiervan een exemplaar ontvangen.

U kunt uw schriftelijke reactie sturen naar:

Provincie Zeeland
t.a.v. Mevrouw W.A. Hollemans
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Of door een mail te sturen naar: omgevingsvisie@zeeland.nl

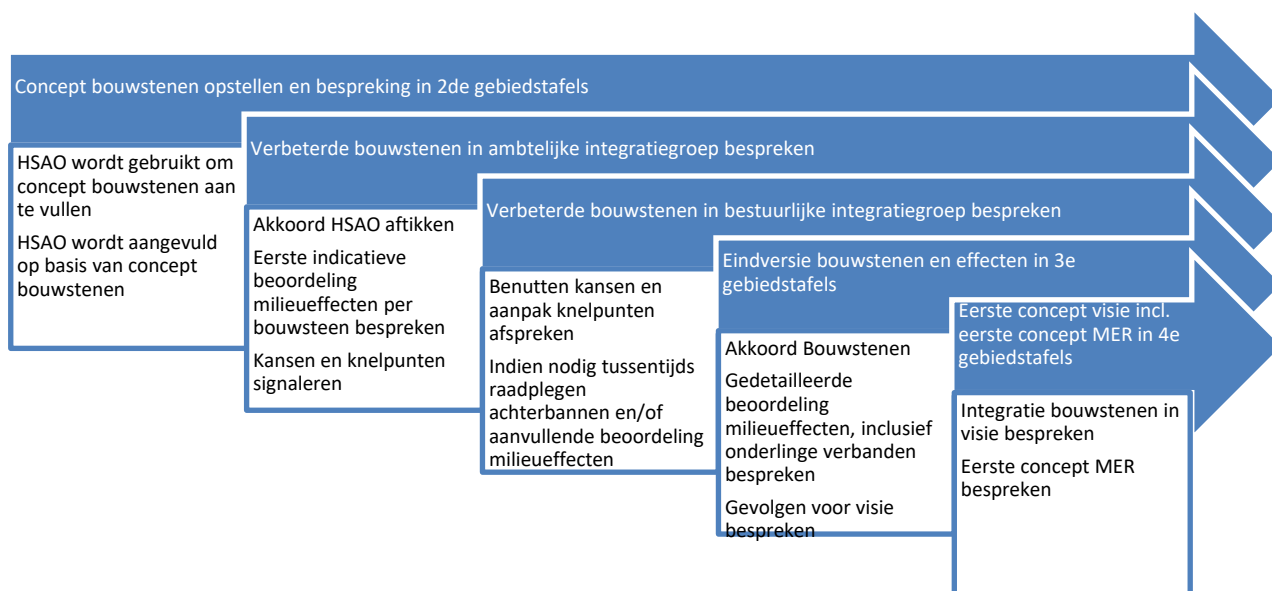
Onder vermelding van “reactie op notitie reikwijdte en detailniveau MER Omgevingsvisie Zeeland”.

Bijlage 1: Detailplanning m.e.r.

In deze bijlage wordt inzichtelijk gemaakt wat de planning is voor het m.e.r. proces.

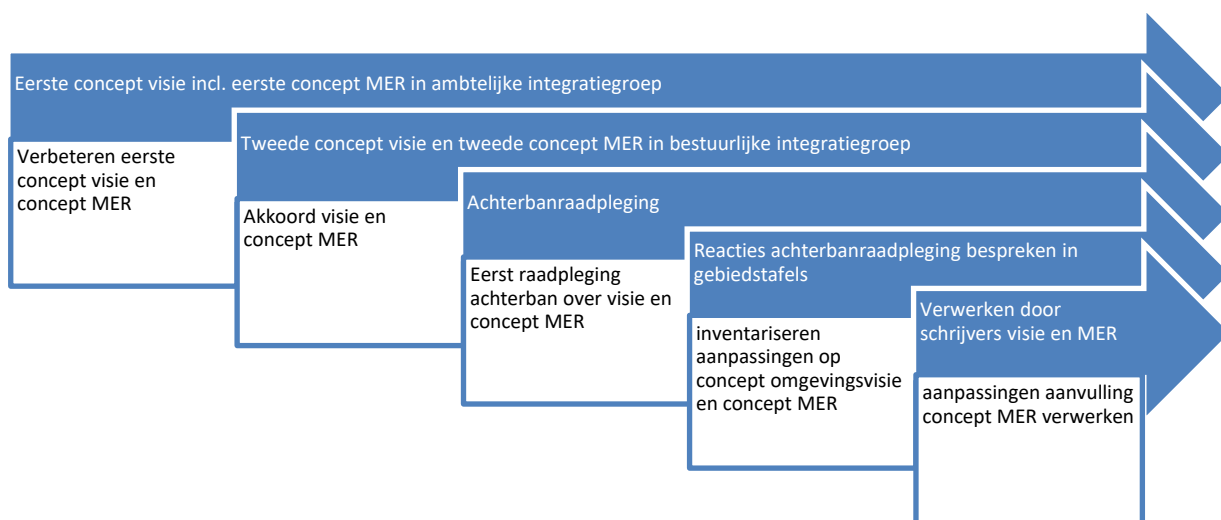
Fase opstellen bouwstenen

(juli 2019– februari 2020)

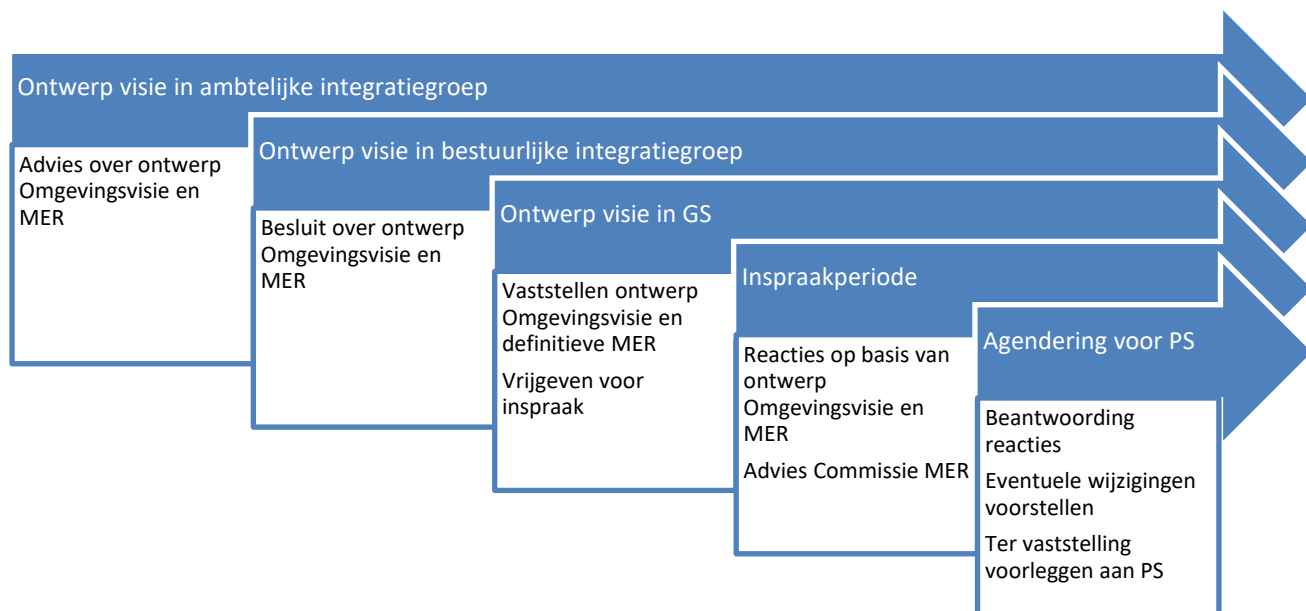
Fase samenvoegen bouwstenen

(februari 2020 – maart 2020)

Fase besluitvorming over visie en MER

(april 2020 – september 2020, vaststelling PS uiterlijk december 2020)

Colofon

Tekst

Milieuregie, Peter van de Laak
Provincie Zeeland
Team Omgevingsvisie

Beeld

Beeldbank Laat Zeeland Zien

Contact

Omgevingsvisie@zeeland.nl

www.zeeland.nl